

نقش مدافعه‌گرانه پرستار در مقابله با تبعیض و تحقق عدالت در سلامت

محمدجواد حسین آبادی فراهانی

دکتری تخصصی پرستاری، استادیار، گروه پرستاری، دانشگاه علوم توانبخشی و سلامت اجتماعی، تهران، ایران.

شماره تماس: ۰۹۱۹۲۱۵۸۱۷۹

ایمیل: MJ.Farahani@uswr.ac.ir

چکیده

بر اساس اصول اخلاق حرفه‌ای پرستاری و اسناد بین‌المللی، احترام به کرامت و حقوق بنیادین تمام افراد، از جمله حقوق فرهنگی و حق انتخاب و زندگی، جزو ارکان ذاتی حرفه پرستاری است. با این حال، شواهد نشان می‌دهد که تبعیض (براساس نژاد، قومیت، زبان، جنسیت یا وضعیت اقتصادی) هنوز در محیط‌های بالینی وجود دارد و مانعی جدی در برابر ارائه مراقبت‌های سلامت عادلانه محسوب می‌شود. از این رو پرستاران به‌عنوان گروهی که بیشترین ارتباط مستقیم را با بیماران دارند، شایسته‌اند نقش فعالی در ایجاد فرصت‌های برابر برای دریافت خدمات سلامت ایفا کنند به‌ویژه اسناد اخلاقی پرستاری مدافع آن‌اند که پرستاران باید به طور نظام‌مند با هر نوع تبعیض مبارزه کرده و برای تأمین عدالت اجتماعی بکوشند.

مطالعات انجام شده در ایران نیز ابعاد گوناگون تبعیض در مراقبت‌های بالینی را نشان داده‌اند. در مطالعات کیفی انجام شده، "فرهنگ تبعیض" به عنوان نتایج گزارش شده است. همچنین، زمینه‌های همچون تعارضات بین فردی، کمبود منابع انسانی و تجهیزات پزشکی و ترجیحات قومیتی شناخته شده است. از سوی دیگر در نتایج مطالعات کمی نیز میزان رعایت حقوق بیمار توسط پرستاران در سطح متوسط می‌باشد، این در حالی است که در متون اخلاق حرفه‌ای پرستاری بر نقش حمایتی و مدافعه‌گرانه پرستار تأکید شده و تصریح شده است که «پرستار وظیفه دفاع از حقوق و منافع بیمار را برعهده دارد». «یافته‌های بین‌المللی نیز گویای آن است که بسیاری از کارکنان بهداشتی در کشورهای مختلف شاهد تبعیض نژادی یا قومیتی علیه بیماران بوده و آن را مسئله‌ای جدی می‌دانند.

نتایج فوق نشان می‌دهد تحقق عدالت در سلامت نیازمند رویکرد مدافعه‌گرایانه از سوی پرستاران است. از این رو جهت ارتقاء نقش مدافعه پرستاران در پیشگیری از تبعیض در مراقبت سلامت در سطوح فردی و سازمانی همچون: "آموزش مداوم اخلاق حرفه‌ای و عدالت در سلامت"، "تقویت مهارت‌های ارتباطی بین فرهنگی"، "شناخت و مقابله با سوگیری‌های ناخودآگاه"، "تمرین شجاعت اخلاقی" در سطح فردی و "ایجاد کارگروه عدالت و اخلاق پرستاری"، "تضمین فرهنگ عدم انتقام"، "گنجاندن شاخص‌های عدالت در ارزیابی عملکرد پرستاران" در سطح سازمانی پیشنهاد می‌گردد. به این ترتیب، پرستاران به‌عنوان «وکلای مدافع بیماران» نقش اساسی در ارتقای عدالت درمانی و کاهش نابرابری‌های نظام سلامت ایفا خواهند کرد.

کلیدواژه‌ها: عدالت، تبعیض، پرستاران، حقوق بیمار، نقش مدافعه پرستار